

Arastırma Makalesi

**Turizm Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinlikleri İçerisinde Somut Olmayan
Kültürel Miras (Soküm) Unsurlarının Yeri**

*The Position Of Intangible Cultural Heritage Elements (Sokum) in Leisure Time
Activities Of Tourism Students*

Burcu Gülsevil BELBER Doktor Öğretim Üyesi, Nevşehir HBV Üniversitesi Turizm Fakültesi bbelber@nevsehir.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-7586-4407	Gülhan SÖZBİLEN Öğretim Görevlisi, Nevşehir HBV Üniversitesi ÜSET MYO gulhansozbilen@nevsehir.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-6020-453X
--	---

Makale Gönderme Tarihi	Revizyon Tarihi	Kabul Tarihi
16.02.2019	27.03.2019	29.03.2019

Öz

Çalışma; turizm öğrencilerinin, katıldıkları boş zaman aktiviteleri içerisinde birer turistik ürüne dönüşen SOKÜM unsurlarına yönelik farkındalık-deneyim-isteklilik düzeylerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Önlisans-lisans-lisansüstü turizm öğrencileri arasında bu konuda farklılık olup olmadığı da tespit edilmeye çalışılmış, SOKÜM unsurlarıyla ilgili aktivitelere yönelik farkındalık ve katılımlarını arttırmak üzere önerilerde bulunulmuştur. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nin aynı zamanda bir Dünya Miras alanı ve Türkiye'nin en önemli kültür turizmi destinasyonlarından biri olan Kapadokya'da yer alıyor olması, çalışmanın evrenini bu üniversitede farklı düzeylerde turizm eğitimi alan yaklaşık 2000 öğrencinin oluşturmasında etkili olmuştur. Söz konusu evrene genellenebilecek örneklem sayısına erişebilmek amacıyla 560 anket rastgele örneklem yöntemiyle dağıtılmış, analize uygun 496 anket incelmeye tabi tutulmuştur. Gençlerin SOKÜM unsurlarına karşı farkındalıklarını ve boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarını ölçen çalışmalar incelenerek anket formu düzenlenmiştir. Katılımcıların farkındalık-deneyim-isteklilik düzeylerini tespit etmek üzere ortalamalar alınmıştır. Farklı eğitim düzeylerindeki öğrenciler arasındaki farklılıkların tespiti için ANOVA analiziyle T testinden faydalanılmıştır. Katılımcıların en iyi bildikleri SOKÜM unsurlarının; Karagöz-Hacivat, halk oyunları, halk müziği aktiviteleri olduğu, en fazla deneyim sahibi oldukları unsurların; halk oyunları, halk müziği aktiviteleri, çanak-çömlek yapımı olduğu, katılmaya en istekli oldukları unsurların ise; ebru sanatı, halk oyunları, halk müziği aktiviteleri olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: SOKÜM, Turizm, Boş Zaman Aktiviteleri, Üniversite Öğrencileri, Turistik Ürün

Abstract

The aim of this study is to determine the awareness-experience-willingness levels of tourism students towards the elements of SOKUM, which has become a touristic product within the leisure activities. It also tries to determine whether there is a difference between associate-undergraduate-

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Belber, B. G., Sözbilen, G. 2019 Turizm Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinlikleri İçerisinde Somut Olmayan Kültürel Miras (Soküm) Unsurlarının Yeri, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(2), 897-916

postgraduate degrees of tourism students in this area, and suggestions have been made to increase awareness and participation in activities related to SOKUM elements. Nevsehir Haci Bektas Veli University is in Cappadocia, a World Heritage area and most important cultural tourism destination of Turkey. For this reason, the population of the study consists of approximately 2000 students who majors tourism at different levels at this university. In order to reach the number of samples that can be generalized to the universe, 560 questionnaires are distributed by random sampling method and 496 questionnaires are analyzed. A questionnaire is prepared by examining the studies that measure the awareness and leisure time habits of young people against SOKUM elements. The averages are taken to determine the awareness-experience-willingness levels of the participants. In order to determine the differences between the students in different educational levels, T-test and ANOVA analysis is used. The SOKUM elements which they have most well-known are Karagoz-Hacivat, folk dances, and folk music activities. The SOKUM elements which they have most experiences are folk dances, folk music activities, and pottery. The SOKUM elements which they have most willing to participate are marbling art, folk dances, and folk music activities.

Keywords: SOKUM, Tourism, Leisure Activities, University Students, Touristic Product

1. Giriş

Boş zaman; kişinin mesleki, ailevi ve toplumsal görevleri ile yaşamını devam ettirebilmek için zorunlu olan faaliyetleri yerine getirdikten sonra arta kalan ve dinlenme, eğlenme, bilgi ve becerilerini geliştirme, toplumsal yaşama gönüllü olarak katılma gibi unsurları özgür iradesiyle gerçekleştirdiği zaman dilimi olarak tanımlanır (Argan, 2013: 37-39). Bireylerin boş zaman etkinliklerine katılmaları, onların mutlu ve doyuma ulaşmış bir sosyal yaşantıya sahip olmalarında, kendilerini geliştirmelerinde, mesleki, ailevi ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirirken daha enerjik olmalarında, olumlu katkı sağlamaktadır. Bu katkıları arttıracak önlemlerin, işletmeler ve yerel yönetimler tarafından alınmasını sağlayabilmek için, bireylerin hangi faaliyetlere katıldıklarını veya katılmak istediklerini belirlemek gerekmektedir.

Söz konusu boş zaman aktiviteleri; sepetçilik, çinicilik, kuyum işleri, metal işleri, boyama, el işi, heykeltçilik, ağaç oymacılığı, taş oymacılığı, tiyatro, halk dansları vb. gibi etkinlikleri izleme ve/veya etkin olarak katılma şeklinde sıralanabilir. Bu ve benzeri aktiviteler aynı zamanda somut olmayan kültürel miras (SOKÜM) unsurları arasında da değerlendirilmektedir. Üniversite öğrencilerinin, özellikle de turizm öğrencilerinin SOKÜM unsurlarıyla ilgili etkinliklere katılmalarının ve bu konuda farkındalıklarının fazla olmasının, hem turizm sektörünün başarısında hem de kültürün gelecek nesillere aktarımında önemli olduğu düşünülmektedir. Turizm öğrencilerin, gerek okurken, gerekse mezuniyetten sonra söz konusu SOKÜM unsurlarının yer aldığı etkinliklerle ve destinasyonlarla bağlantılı görev yapacağı düşünüldüğünde, bu unsurların korunmasını ve sürdürülebilirliğini sağlamalarında, deneyim ve farkındalıklarının önemi ortaya çıkmaktadır. Zira kültür turizminin gerçekleştirildiği birçok destinasyonda SOKÜM unsurlarının büyük bir kısmı (halı, kilim, çanak-çömlek, çini eserler, halk oyunları ve gösterileri, yerel halk müziği konserleri vb. gibi) aynı zamanda birer turistik ürün olarak kullanılmaktadır.

Bu sebeple bu çalışmada, turizm öğrencilerinin, boş zaman aktiviteleri içerisindeki SOKÜM unsurlarına yönelik farkındalık, deneyim ve isteklilik düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, önlisans, lisans ve lisanüstü turizm öğrencilerinin farkındalık, deneyim ve isteklilik düzeyleri arasında farklılık olup olmadığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda çalışmanın ilk kısmında kavramsal çerçeveye değinilmiş, ikinci kısmında ise Hacı Bektas Veli Üniversitesi'nde turizm eğitimi alan önlisans, lisans ve lisanüstü öğrencileri üzerine bir uygulama yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; öğrencilerin, SOKÜM unsurlarıyla ilgili aktivitelerin daha fazla farkında olmalarını, katılmalarını ve aktivite çeşitliliğini arttırmayı sağlamak üzere tavsiyelerde bulunulmuştur.

2. Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde, araştırmanın konusu ile ilgili temel kavramlar incelenmiş olup; boş zaman, somut olmayan kültürel miras ve gençlerin boş zamanlarında yoğun olarak katıldıkları etkinliklere değinilmiştir.

2.1. Boş Zaman

Boş zaman, kişinin kendisinden ve başkalarından kaynaklanan zorunluluk ve bağlantılarından kurtulduğu, kendi seçtiği etkinlikle uğraştığı, bağımsız ve özgür olarak davranabildiği zaman dilimi olarak tanımlanmaktadır (Tezcan, 1993, Akyüz ve Türkmen, 2016'dan).

Sanayileşmenin ortaya çıkardığı yeni yaşam tarzına uyum sağlamak zorunda olan bireylerin, gösterdikleri çabaların sebep olduğu gerilimlerin ortadan kaldırılması, psikolojik dengelerinin korunması açısından gereklidir (Mansuroğlu, 2002: 53). Özellikle üniversite öğrencilerinin, boş zamanlarını etkili ve verimli bir şekilde planlamaları, hem psikolojik ve fiziki sağlıklarına hem de kendilerini entelektüel açıdan geliştirmelerine katkı sağlayacaktır.

Günlük hayatın uyku, dinlenme ve çalışma saatleri dışında kalan, kişinin istediği gibi kullanabildiği zamana "boş zaman" denilmektedir (Sabbağ ve Aksoy, 2011: 10). Sanayileşme sonrasında, insanların günlük hayatları içerisinde boş zaman, işle yer değiştirip, daha önemli bir hale gelmiştir. Modern çağın insanı, işin yarattığı stresten uzaklaşmak amacıyla, dinlenmenin yanı sıra farklı faaliyetlere ve tatminlere de ihtiyaç duymaktadır. Modern anlamda boş zaman, çalışan insanın keyif aldığı, yeteneklerini geliştirdiği ve bununla beraber eğlendiği, mesleğinin dışında kalan faaliyetlerdir. Modern boş zamanın ayırt edici temel özelliği ise iş dışındaki zamanı, yalnızca pasif faaliyetlerle değil, aktif olarak da deneyimlemeyi sağlamasıdır (Süzer, 2000: 123).

Antik Yunan'dan Ortaçağ'a değerli görünen boş zaman, tarihsel bir gelişme göstermiştir. Şöyle ki; Antik çağda, bedensel üretimin dışında kalan zihinsel üretim süreci, Ortaçağ'da ise ilahi yetkinliğe ulaşmayı sağlayan zaman dilimi olarak ifade edilen boş zaman, sanayileşme ile birlikte bu anlamlarını kaybetmiş, üretimden ya da yetkinliğe ulaşmaktan çok, bir tüketim etkinliğine dönüşmüştür. Sanayi devrimi, süre bakımından daha az çalışan, ancak daha fazla kazanan bir işçi sınıfının doğmasına neden olmuştur. Bu da boş zamanı, kişisel gelişim ya da sosyal faydayı gözetilen bir zaman dilimi olmaktan çıkarmış, potansiyel bir tüketim kaynağına dönüştürmüştür (Bahadır, 2016: 109). Boş zaman içerisindeki bu yoğun tüketme eğiliminin özellikle gençler arasında daha belirgin olduğu düşünülmektedir.

Boş zaman konusunda yapılan pek çok çalışmanın sonuçlarına göre bireylerin serbest zamanlarını çoğunlukla pasif etkinliklere katılarak ya da hiçbir etkinliğe katılmayarak değerlendirdikleri tespit edilmiştir (Temir ve Gürbüz, 2012: 1041). Oysa bireylerin boş zamanlarını verimli, aktif ve amaç odaklı geçirmesi, kendini tanıyabilmesinde, sağlıklı ve mutlu olabilmesinde büyük önem taşımaktadır. Boş zamanı aktif bir şekilde değerlendirebilme becerisi kazanabilmek, bir alışkanlık niteliği taşımaktadır ve erken yaşlarda kazanılmaktadır (Aslan, 2014: 193).

2.2. SOKÜM Unsurları

"Miras" kelimesi en geniş anlamıyla "kalıtım" kelimesiyle ilişkilendirilerek, "nesilden nesile aktarılan herhangi bir şey" olarak ifade edilmektedir (Çevik ve Saçılık, 2016: 332). Bu nedenle kültürel miras, sadece müzeler ve ören yerleri gibi somut unsurları değil, somut olmayan unsurları da kapsamaktadır (Pekin, 2011: 150).

Somut olmayan kültürel miras terimi, UNESCO'nun kültürel mirasın korunması ile ilgili çalışmalarından doğmuş ve yaygınlık kazanmıştır. Bu terim, UNESCO bünyesinde 1970'li yıllarda güç kazanmış, içinde bulunduğumuz zamana yaklaştıkça uzman tartışmalarıyla genişlemiş ve yeni boyutlara ulaşmıştır. İnsanoğlu somut olmayan kültürel miras terimi ile ifadesini bulan birikimini, tarihin her döneminde kendinden sonraki kuşaklara aktaramamanın kaygısını duymuştur. Yüzlerce hatta binlerce yıl önceden bize ulaşan metinlerde "zamane çocuklarının törelere, geleneklere ve göreneklere olan ilgisizliklerine yönelik şikâyetler görülmektedir (Oğuz, 2009).

UNESCO'nun 1972 yılında yürürlüğe koyduğu Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi ve hatta 1954 Lahey Sözleşmesi ile başlayan mirasın korunması süreci, genel olarak somut varlıklar üzerinde yoğunlaşmıştır. Ancak bu süreç, kültürel mirasın sadece somut olamayacağı yönünde tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Sonuç olarak 2003 yılına gelindiğinde UNESCO, bu tartışmaları sonlandıracak nitelikte olan Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesini imzaya açmış ve Türkiye 2006 yılında imza atarak sözleşmeye taraf olmuştur. Bu sözleşmeyle uzun

yıllar terim olarak tam adı konamayan ve kimi zaman folklor vb. ifadelerle anılan somut olmayan kültürel miras, tam ismine ve tanımına kavuşmuştur (Belber ve Sözbilen, 2017: 87).

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmenin 2. Maddesine göre SOKÜM; “toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu sözleşme; “sözlü gelenek ve ifadeler, toplumsal uygulamalar (ritüel ve şölenler), doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar, el sanatları ve gösteri sanatları” gibi beş alanda toplanan değerlerin, kuşaktan kuşağa aktararak korunması gerektiğine özellikle dikkat çekmektedir (Ar ve Çelik Uğuz, 2015: 1407).

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi gereğince, “korumak için tespit amacıyla kendi toprağı üzerindeki SOKÜM envanterini, kendi durumuna uygun olacak biçimde hazırlamak ve güncelleştirmek” her Taraf Devlet’in temel yükümlülüğüdür. Türkiye’nin iki çeşit ulusal envanteri bulunmaktadır (<http://aregem.kulturturizm.gov.tr>, 28.06.2017). Bunlar:

- **Yaşayan İnsan Hazinesi (YİH) Ulusal Envanteri:** UNESCO’nun geleneksel kültürlere ve bunların en seçkin örneklerine karşı duyarlılık oluşturmayı amaçlayan çalışmalarından birisi olan “Yaşayan İnsan Hazinesi Sistemi”ne göre; somut olmayan kültürel mirası üreten ve gelecek kuşaklara aktaran usta kişiler, “insan hazinesi” olarak adlandırılmaktadır (Oğuz, 2013: 39).

Yaşayan İnsan Hazinesi (YİH), Somut Olmayan Kültürel Mirasın belli unsurlarını yeniden yaratmak ve yorumlamak açısından gerekli bilgi ve beceriye yüksek düzeyde sahip kişileri anlatmaktadır. Yaşayan İnsan Hazinesi şu ölçütlere göre belirlenir (Aregem, 2017):

- Ustalığını 10 yıldır icra ediyor olması,
- Sanatını usta-çırak ilişkisi ile öğrenmiş olması,
- Bilgi ve becerisini uygulamadaki üstünlüğü,
- Konusunda ender bulunan bilgiye sahip olması,
- Kişi veya grubun yaptığı işe kendini adanmışlığı,
- Kişi veya grubun bilgi ve becerilerini geliştirme yeteneği (sanatının toplumla buluşmasını sağlayacak yenilikler içermesi),
- Kişi veya grubun bilgi ve becerilerini çırağa aktarma becerisi (çırak yetiştirmiş olması).

Karagöz sanatçıları Tacettin Diker, Orhan Kurt ve Metin Özlen, mersiyehan Celal Yılmaz, çini ustası Sıtkı Olçar ve Mehmet Gürsoy, atma türkü ustası Şair Osman Efendioğlu, keçe ustası Ahmet Yaşar Kocataş ve Mehmet Girgiç, klasik kitap sanatçısı kabul edilen Uğur Derman, İslam Seçen, sedefkâr Salih BALAKBABALAR, hat sanatçısı Hasan Çelebi, dokumacı ve doğal boyamacı Emine Karadayı, ebru sanatçısı Fuat Başar, kaval yapımcısı Yaşar Güç, kalemişi ustası Muammer Semih İRTEŞ, bağlama yapımcısı Bekir Tekeli, taş ustası Tahsin Kalender, kispet ustası İrfan Şahin, nazar boncuğu ustası Mahmut Sür, ahşap ustası Cemil Kızılkaya, minyatür ustası Cahide Keskiner, çam düdüğü yapımcısı Hayri Dev, Âşık Şeref Taşlıova, Mehmet ACET (Âşık Sefai) ve Âşık İsmail Nar, Zakir Veli Aykut (Dertli Divani), Abdal geleneğinin son büyük ustası Neşet Ertaş ve Çokslesli Şarkı Söyleme Geleneğinin temsilcileri olan Macahel Yaşlılar Korosu UNESCO’nun fark ettiği ve Yaşayan İnsan Hazinesi olarak seçilen büyük değerlerimizdir (Aregem, 2017).

- **SOKÜM Ulusal Envanteri:** 2003 SOKÜM sözleşmesi ile taraflar kendi ulusal sınırları içerisindeki SOKÜM unsurlarını tespit etmek ve korumakla yükümlüdür. Bu kapsamda Türkiye’de bir ulusal envanter hazırlanmıştır. Tablo 1’e; 2018 itibariyle bu envantere kayıtlı olan 111 tane somut olmayan kültürel miras unsurundan, Nevşehir’de gerçekleştirilenler seçilip konulmuştur.

Tablo 1. Nevşehir’de Yer Alan SOKÜM Unsurları

Envant. No	Unsurun Adı	Envant. No	Unsurun Adı
01.0001	Meddahlık Geleneği	01.0059	Yazmacılık Geleneği
01.0002	Mevlevi Sema Töreni	01.0061	Ahşap Oymacılığı
01.0004	Karagöz	01.0065	Bakırcılık Geleneği
01.0006	Barana, Sıra Gecesi, Yâren vb. Geleneksel Sohbet Toplantıları	01.0067	Bastonculuk Geleneği
01.0008	Alevi-Bektaşî Ritüeli:Semah	01.0075	Güreş Geleneği
01.0013	Ebru Sanatı	01.0076	Hat Sanatı
01.0014	Nazar Boncuğu Geleneği	01.0080	Kanaviçe İşleme Geleneği
01.0019	Taş İşlemeciliği Geleneği	01.0083	Kına Gecesi
01.0028	Çalgı Yapımcılığı	01.0085	Kukla
01.0029	Çini Sanatı / The Art of Çini-Making	01.0089	Minyatür Sanatı
01.0031	Çömlekçilik Geleneği	01.0096	Sedef Kakma Sanatı
01.0035	Halı Dokuma Geleneği	01.0100	Tezhip Sanatı
01.0041	Keçecilik Geleneği	01.0102	Üfleme Cam-Beykoz İşî Süsleme Sanatı
01.0042	Kilim Dokuma Geleneği	01.0103	Yemenicilik Geleneği
01.0052	Sepetçilik Geleneği	01.0110	Tahta Kaşık Geleneği
01.0055	Telkâri Sanatı		

Kaynak: <http://aregem.kulturturizm.gov.tr>

Tablo 1’de yer alan ve Nevşehir’de gerçekleştirildiği belirtilen somut olmayan kültürel miras unsurları, gerek ilde gerçekleştirilen turistik aktiviteler, gerekse turistlere yönelik olarak üretilen ve satılan SOKÜM unsuru turistik ürünler göz önünde bulundurularak belirlenmiştir.

2.3. Gençlerin Boş Zamanlarında Yoğun Olarak Katıldıkları Etkinlikler

Gençlerin boş zamanlarını, yoğun olarak geçirdikleri etkinliklerle ilgili yapılan çalışmalar incelenerek, ilgili çalışmaların sonuçları aşağıda özetlenmiştir.

Güçlü (2013: 1660)’nün yaptığı araştırmaya göre; gençlerin boş zamanlarını etkili ve verimli bir şekilde geçirmeleri, psikolojik ve fiziksel sağlıklarına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca ekonomik açıdan da önemli yararlar sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, boş zaman etkinliklerinin yeni iş alanları yaratmakta etkili olabileceği ifade edilebilir.

Sabbağ ve Aksoy (2011: 17)’un Adıyaman Üniversitesi’nde yapılan çalışmalarında; öğrenciler boş zaman faaliyetleri içerisinde, müzik dinleme, TV-DVD-VCD izleme ve arkadaşlarıyla sohbet gibi etkinlikleri her gün gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca ayda bir kere sinema veya tiyatroya gittiklerini ve spor yapma sıklıklarının oldukça düşük olduğunu da ifade etmişlerdir.

Arslan (2014: 193)’ın, üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme tercihlerini belirlemeye yönelik olarak gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında; öğrencilerin genellikle, boş zamanlarını geçirecekleri aktivitelere karar verirken, bir amaçsızlık içerisinde ve sadece zaman tüketme eğiliminde olduklarını gözlemlemiştir.

Süzer (2000: 123)’in çalışmasının sonuçlarına göre; üniversite öğrencileri boş zamanlarını değerlendirirken, daha çok pasif faaliyetlere katılmayı tercih etmektedirler. Öğrencilerin en çok arkadaş gruplarıyla vakit geçirmeyi, daha sonra da sırasıyla, kitap okumayı ve müzik dinlemeyi tercih ettikleri tespit edilmiştir. Öğrenciler, sportif faaliyetlerle daha çok izleyici düzeyinde ilgilenmektedirler. Öğrenim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin, çocuklarını, boş zamanlarını

değerlendirmeye daha fazla yönlendirdikleri, araştırmanın bir diğer önemli sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Yukarıda ifade edilen söz konusu çalışmalar da göz önünde bulundurulduğunda, genel olarak tüm insanların, özellikle de gençlerin, boş zamanlarını etkin ve verimli bir şekilde geçirmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Sanayileşme ve devamında ortaya çıkan küreselleşmenin sonucu olarak insanların yaşamına giren sosyal medya bireyleri, boş zamanlarında başkalarının aktivitelerini sadece izlemeye, bu bağlamda pasifleşip, amaçsızlaşmaya itmektedir. Ayrıca küreselleşme, toplumların somut olmayan miras unsurlarının bozulmasına ve hatta bu unsurların yok olmasına sebep olabilmektedir. Bu nedenle SOKÜM unsurlarının gençlerin hayatına girmesi hem bu unsurların korunmasını hem de gençlerin boş zamanlarını verimli kullanmalarını sağlayacaktır.

Bu bağlamda, turizm öğrencilerinin boş zaman etkinlikleri içerisinde, SOKÜM unsurlarının yerinin araştırılmasına karar verilmiştir.

3. Araştırmanın Yöntemi

Literatür taraması sonucunda ulaşılan yukarıdaki çalışmalar göstermektedir ki üniversite eğitimi alan gençler, boş zamanlarını daha çok pasif faaliyetlerle değerlendirmektedirler. Ayrıca kültürel etkinliklere katılım düzeyinin oldukça düşük olduğu da görülmektedir. Daha önce yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde, SOKÜM unsurlarının, gençlerin boş zamanlarını değerlendirmeye yönelik olan faaliyetleri içerisindeki yerinin araştırılmadığı görülmüştür.

Özellikle turizm öğrencilerinin, SOKÜM unsurlarının yer aldığı etkinliklerle ve destinasyonlarla bağlantılı görev yapacağı düşünüldüğünde, bu unsurlarla ilgili deneyim ve farkındalıklarının önemi ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple söz konusu çalışmada, turizm öğrencilerinin, katıldıkları serbest zaman aktiviteleri içerisindeki SOKÜM unsurlarına yönelik farkındalık, deneyim ve isteklilik düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nin aynı zamanda bir Dünya Miras alanı olan ve Türkiye'nin en önemli kültür turizmi destinasyonlarından bir olan Kapadokya'da yer alması, çalışmanın bu üniversitede gerçekleştirilme fikrini pekiştirmiştir. Dolayısıyla çalışmanın amacı; Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde eğitim gören önlisans, lisans ve lisansüstü turizm öğrencilerinin, birer turistik ürüne dönüşen somut olmayan kültürel miras unsurlarına yönelik farkındalık, deneyim ve isteklilik düzeylerini belirlemektir. Ayrıca, önlisans, lisans ve lisansüstü turizm öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras unsurlarına yönelik farkındalık, deneyim ve isteklilik düzeyleri arasında farklılık olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Ek olarak öğrencilerin, somut olmayan kültürel miras unsurlarıyla ilgili aktivitelerin daha fazla farkında olmalarını, katılmalarını ve aktivite çeşitliliğini arttırmayı sağlamak üzere tavsiyelerde bulunmaya çalışılmıştır. Araştırmanın evreni, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde turizm alanında önlisans, lisans ve lisansüstü eğitimi alıp, derslere devam etmekte olan yaklaşık 2000 öğrenciden oluşmakta; örneklemini ise aşağıdaki formülle (Yamane, 2001: 116–117) tespit edilmiş olan 278 kişi oluşturmaktadır.

N: yığındaki birey sayısı

n: örneklemdaki birey sayısı

z: istenilen güvenilirlik düzeyi için standart normal dağılım tablo değeri

d: duyarlılık

p: yığında istenilen özelliği taşıyan bireylerin oranı (p+q=1)

$$n = \frac{N \cdot z^2 \cdot p \cdot q}{N \cdot d^2 + z^2 \cdot p \cdot q} = \frac{2000 \cdot 1,96^2 \cdot 0,3 \cdot 0,7}{2000 \cdot 0,05^2 + 1,96^2 \cdot 0,3 \cdot 0,7} = 278$$

Bu yöntemle çalışmada belirlenen evrene genellenebilecek örneklem sayısına erişebilmek amacıyla toplam 560 anket rastgele örnekleme yöntemi ile dağıtılmış ancak, toplanan anketlerin bir kısmı, eksik veri bulundurması sebebiyle analiz dışı bırakılarak, 496 anket analize tabi tutulmuştur.

Literatürde gençlerin SOKÜM unsurlarına karşı farkındalıklarına ve boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarına yönelik olarak yapılmış çalışmalar incelenmiş ve ulaşılabilen çalışmalar (Çelepi, 2016; Güçlü, 2013; Sabbah ve Aksoy, 2011; Arslan, 2014; Süzer, 2000) dikkate alınarak bu çalışmada kullanılmak üzere önlisans, lisans ve lisansüstü düzeyinde turizm eğitimi alan gençlerin SOKÜM unsurlarına yönelik farkındalık, deneyim ve istekliliğini belirlemeye yönelik bir anket geliştirilmiştir.

Anket dört bölümden oluşmuştur. İlk bölüm, öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır. İkinci bölümü farkındalıkla, üçüncü bölümü deneyimle, dördüncü bölümü ise isteklilikle ilgilidir. Öğrencilerin, boş zaman aktiviteleri içerisindeki SOKÜM unsurlarına yönelik farkındalıklarıyla ilgili bilgi ölçeği, “1: hiç bilmiyorum, 2: biraz biliyorum, 3: iyi biliyorum” şeklinde cevap verdikleri anket formuyla; söz konusu unsurlara yönelik aktiviteleri deneyimlemeleriyle ilgili katılım ölçeği ise “1: hiç katılmadım, 2: birkaç kez katıldım, 3: birçok kez katıldım” şeklinde cevap verdikleri anket formuyla saptanmaya çalışılmıştır. Ayrıca anketin son kısmında, Nevşehir’de gerçekleştirilebilen SOKÜM unsurları sıralanmış ve bu unsurlardan hangilerine katılmak istedikleri sorulmuştur.

Anketle elde edilen analize uygun veriler SPSS 23.00 istatistik programıyla bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bir ölçekte yer alan maddeler arasındaki iç tutarlık, güvenilirlik analizi ile ölçülmektedir. Cronbach Alpha değerinin 0,70’in üzerinde olması, güvenilirlik için yeterli görülmektedir (Bayram, 2004, 127). Bu çalışmada, Cronbach Alpha değeri 0,925 olarak ölçülmüştür. Dolayısıyla, güvenilirliğin oldukça yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

Katılımcıların farkındalık, deneyim ve isteklilik düzeylerini tespit etmek üzere ortalamalar alınmıştır. Farklı cinsiyetteki öğrenciler arasında farklılık olup olmadığını belirlemek üzere T testi; eğitim durumu, gelir ve boş zaman olarak ayrılan süreye göre farklılık olup olmadığı ise ANOVA analizi ile tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların demografik özellikleri, frekans dağılımları ile tespit edilmiştir.

4. Bulgular

Turizm öğrencilerinin demografik özelliklerine göre dağılımları Tablo 2’de; çalışmada kullanılan veri setinin normal dağılım gösterip göstermediğinin incelenmesi için yapılan skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri Tablo 3’de; SOKÜM unsurlarına yönelik farkındalık, deneyim ve isteklilik düzeylerini gösteren frekans dağılımları Tablo 4, 5 ve 6’da; cinsiyet, eğitim durumu, gelir ve boş zamana olarak ayrılan süreye göre öğrenciler arasında farklılık olup olmadığının tespiti için yapılan T testinin ve ANOVA analizinin bulguları Tablo 7, 8, 9 ve 10’da gösterilmiştir. Öğrencilerin cinsiyetleri, eğitim düzeyleri, aylık gelirleri ve boş zaman faaliyeti için ayırdıkları zaman ile farkındalık, deneyim ve isteklilik düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koyabilmek amacıyla yapılan korelasyon analizinin bulguları ise Tablo 11’de belirtilmiştir.

Tablo 2. Demografik Özelliklere ve Boş Zaman Faaliyetleri için Ayrılan Zamana Dair Dağılımlar

Değişken		f	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	223	45
	Erkek	273	55
Yaş	18-25 Arası	390	78,6
	26-35 Arası	68	13,7
	36 ve üzeri	38	7,7
Öğrenim Durumu	Önlisans	239	48,2
	Lisans	232	46,8
	Lisans üstü	25	5
Aylık gelir	500TL altı	214	43,1
	501-1000TL	172	34,7
	1001-1500 TL	59	11,9
	1500TL üstü	51	10,3
Boş zaman faaliyeti için ayrılan zaman	1 saatten az	29	5,8
	1 saat	35	7,1
	2 saat	55	11,1
	3 saat	79	15,9
	4 saat	69	13,9
	5 saat	56	11,3
	6 saat	44	8,9
	7 saat	45	9,1
	7 saatten fazla	84	16,9
	Toplam	496	100

Tablo 2 incelendiğinde; erkek (%55) ve kadın (%45) katılımcıların sayıları arasında büyük bir fark olmadığı görülmektedir. Katılımcıların diğer demografik özelliklerine bakıldığında; büyük bir çoğunluğunun 18-25 yaş aralığında (%78) olduğu, önlisans (%48,2) ve lisans (%46,8) öğrencilerinin sayılarının birbirine yakın olduğu, aylık gelirlerinin genellikle 500TL altında (43,1) ve 501-1000TL (%34,7) aralığında olduğu, boş zaman faaliyeti için ayırdıkları zaman dilimi incelendiğinde ise yoğun olarak 7 saatten fazla (%16,9) ve 3 saat (%15,9) seçeneklerini işaretledikleri görülmüştür.

Tablo 3. Normallik Dağılımı

Değişkenler	Standart Sapma	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
Farkındalık	,87339	,591	-,160
Deneyim	,78561	1,228	1,819
İsteklilik	,68789	-1,083	1,369

Çalışmada kullanılan veri setinin normal dağılım gösterip göstermediğinin incelenmesi için skewness (çarpıklık), kurtosis (basıklık) değerleri test edilmiştir. Normal dağılım gösteren bir veri setinin, çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında bulunması kabul edilebilir sınırlar arasında görülmektedir (George and Mallery, 2016: 114-115). Analiz sonucunda basıklık ve çarpıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında olduğu ve standart sapmasının 1'e yakın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Farkındalık Düzeyine Yönelik Frekans Dağılımları

	SOKÜM Unsurları	Hiç Bilmiyorum		Biraz Biliyorum		İyi Biliyorum	
		n	%	n	%	n	%
Farkındalık	Meddahlık ve ortaoyunu	111	22,4	285	57,5	100	20,2
	Mevlevi Sema Töreni	122	24,6	251	50,6	123	24,8
	Halk müziği ile ilgili aktiviteler	26	5,2	304	61,3	166	33,5
	Karagöz-Hacivat oyunu	41	8,3	224	45,2	231	46,2
	Sıra gecesi-yörenize ait geleneksel sohbet toplantıları	116	23,4	234	47,2	146	29,4
	Geleneksel Türk sporları (yağlı güreş, cirit, okçuluk vb.)	106	21,4	256	51,6	134	27
	Alevi Bektaşî Semahı	269	54,2	156	31,5	71	14,3
	Ebru sanatı	111	22,4	251	50,6	134	27
	Nazar boncuğu yapımı	262	52,8	173	34,9	61	12,3
	Geleneksel taş işlemeciliği	295	59,5	162	32,7	39	7,9
	Geleneksel müzik aleti yapımıcılığı	299	60,3	156	31,5	41	8,3
	Çini sanatı	252	50,8	190	38,3	54	10,9
	Çanak-çömlek yapımı	73	14,7	287	57,9	136	27,4
	Halı-kilim dokuma	152	30,6	251	50,6	93	18,8
	Halk oyunları	37	7,5	286	57,7	173	34,9
	Keçe işlemeciliği	351	70,8	116	23,4	29	5,8
	Oya ve yazma yapımı	197	39,7	203	40,9	96	19,4
	Sepetçilik	322	64,9	146	29,4	28	5,6
	Telkari yapımı	371	74,8	103	20,8	22	4,4
	Ahşap oymacılığı ve işlemeciliği	233	47	209	42,1	54	10,9
	Bakırcılık geleneği	293	59,1	170	34,3	33	6,7
	Bastonculuk geleneği	361	72,8	111	22,4	24	4,8
	Hat sanatı	212	42,7	226	45,6	58	11,7
	Kanaviçe işleme geleneği	292	58,9	137	27,6	67	13,5
	Kukla ve geleneksel oyuncak yapımı	201	40,5	233	47	62	12,5
	Minyatür sanatı	245	49,4	192	38,7	59	11,9
	Sedef kakma sanatı	394	79,4	82	16,5	20	4
	Tezhip sanatı (süsleme, bezeme)	276	55,6	179	36,1	41	8,3
	Üfleme cam sanatı	296	59,7	158	31,9	42	8,5
	Geleneksel ayakkabı yapımı (yemeni, çarık)	345	69,6	121	24,4	30	6
Tahta kaşık yapımı	258	52	187	37,7	51	10,3	

En iyi bilinen beş SOKÜM unsuru sırasıyla; Karagöz-Hacivat (%46,2), halk oyunları (%34,9), halk müziği ile ilgili aktiviteler (%33,5), sıra gecesi - geleneksel sohbet toplantıları (%29,4) ve çanak-çömlek yapımı (%26,4) şeklinde sıralanmaktadır. En az bilinen beş SOKÜM unsuru sırasıyla; sedef kakma (%79,4), telkari yapımı (%74,8), bastonculuk (%72,8), keçe işlemeciliği (%70,8) ve geleneksel ayakkabı yapımı (%69,6) olarak sıralanmaktadır.

Tablo 5. Deneyim Düzeyine Yönelik Frekans Dağılımları

	SOKÜM Unsurları	Hiç Katılmadım		Birkaç Kez Katıldım		Birçok Kez Katıldım	
		n	%	n	%	n	%
Deneyim	Meddahlık ve ortaoyunu	300	60,5	169	34,1	27	5,4
	Mevlevi Sema Töreni	287	57,9	160	32,3	49	9,9
	Halk müziği ile ilgili aktiviteler	71	14,3	262	52,8	163	32,9
	Karagöz-Hacivat oyunu	171	34,5	244	49,2	81	16,3
	Sıra gecesi-yörenize ait geleneksel sohbet toplantıları	249	50,2	172	34,7	75	15,1
	Geleneksel Türk sporları (yağlı güreş, cirit, okçuluk vb.)	306	61,7	141	28,4	49	9,9
	Alevi Bektaşî Semahı	365	73,6	88	17,7	43	8,7
	Ebru sanatı	240	48,4	182	36,7	74	14,9
	Nazar boncuğu yapımı	398	80,2	78	15,7	20	4
	Geleneksel taş işlemeciliği	409	82,5	67	13,5	20	4
	Geleneksel müzik aleti yapımıcılığı	397	80	76	15,3	23	4,6
	Çini sanatı	378	76,2	85	17,1	33	6,7
	Çanak-çömlek yapımı	158	31,9	230	46,4	108	21,8
	Halı-kilim dokuma	248	50	181	36,5	67	13,5
	Halk oyunları	90	18,1	235	47,4	171	34,5
	Keçe işlemeciliği	427	86,1	53	10,7	16	3,2
	Oya ve yazma yapımı	271	54,6	141	28,4	84	16,9
	Sepetçilik	426	85,9	58	11,7	12	2,4
	Telkari yapımı	435	87,7	49	9,9	12	2,4
	Ahşap oymacılığı ve işlemeciliği	375	75,6	97	19,6	24	4,8
	Bakırcılık geleneği	414	83,5	63	12,7	19	3,8
	Bastonculuk geleneği	445	89,7	40	8,1	11	2,2
	Hat sanatı	373	75,2	98	19,8	25	5
	Kanaviçe işleme geleneği	366	73,8	89	17,9	41	8,3
	Kukla ve geleneksel oyuncak yapımı	349	70,4	122	24,6	25	5
	Minyatür sanatı	399	80,4	81	16,3	16	3,2
	Sedef kakma sanatı	462	93,1	29	5,8	5	1
	Tezhip sanatı (süsleme, bezeme sanatı)	404	81,5	73	14,7	19	3,8
	Üfleme cam sanatı	400	80,6	88	17,7	8	1,6
	Geleneksel ayakkabı yapımı (yemeni, çarık)	420	84,7	64	12,9	12	2,4
	Tahta kaşık yapımı	378	76,2	96	19,4	22	4,4

Öğrencilerin en fazla deneyime sahip oldukları SOKÜM unsurları sırasıyla; halk oyunları (%34,5), halk müziği ile ilgili aktiviteler (%32,9), çanak-çömlek yapımı (%21,8), oya ve yazma yapımı (%16,9) ve Karagöz-Hacivat oyunudur (%15,1). Öğrencilerin en az deneyime sahip

oldukları SOKÜM unsurları sırasıyla; sedef kakma sanatı (%93,1), bastonculuk (%89,7), telkari yapımı (%87,7), keçe işlemeciliği (%86,1) ve sepetçiliktir (%85,9).

Tablo 6. İsteklilik Düzeyine Yönelik Frekans Dağılımları

	SOKÜM Unsurları	Katılmayı İsterim		Katılmayı İstemem	
		n	%	n	%
İsteklilik	Meddahlık ve ortaoyunu	142	28,6	354	71,4
	Mevlevi Sema Töreni	79	15,9	417	84,1
	Halk müziği ile ilgili aktiviteler	173	34,9	323	65,1
	Karagöz-Hacivat oyunu	117	23,6	379	76,4
	Sıra gecesi-yörenize ait geleneksel sohbet toplantıları	143	28,8	353	71,7
	Geleneksel Türk sporları (yağlı güreş, cirit, okçuluk vb.)	140	28,2	356	71,8
	Alevi Bektaşî Semahı	90	18,1	406	81,9
	Ebru sanatı	216	43,5	280	56,5
	Nazar boncuğu yapımı	90	18,1	406	81,9
	Geleneksel taş işlemeciliği	81	16,3	415	83,7
	Geleneksel müzik aleti yapımıcılığı	92	18,5	404	81,5
	Çini sanatı	118	23,8	378	76,2
	Çanak-çömlek yapımı	145	29,2	351	70,8
	Halı-kilim dokuma	90	18,1	406	81,9
	Halk oyunları	178	35,9	318	64,9
	Keçe işlemeciliği	51	10,3	445	89,7
	Oya ve yazma yapımı	54	10,9	442	89,1
	Sepetçilik	31	6,3	465	93,8
	Telkari yapımı	73	14,7	423	85,3
	Ahşap oymacılığı ve işlemeciliği	92	18,5	404	81,5
	Bakırcılık geleneği	63	12,7	433	87,3
	Bastonculuk geleneği	28	5,6	468	94,4
	Hat sanatı	130	26,2	366	73,8
	Kanaviçe işleme geleneği	49	9,9	447	90,1
	Kukla ve geleneksel oyuncak yapımı	104	21	392	79
	Minyatür sanatı	95	19,2	401	80,8
	Sedef kakma sanatı	62	12,5	434	87,5
	Tezhip sanatı (süsleme, bezeme sanatı)	89	17,9	407	82,1
	Üfleme cam sanatı	135	27,2	361	72,8
	Geleneksel ayakkabı yapımı (yemeni, çarık vb.)	43	8,7	453	91,3
Tahta kaşık yapımı	80	16,1	416	83,9	

Öğrencilerin katılma konusunda en fazla istekli oldukları SOKÜM unsurları sırasıyla; ebru sanatı (%43,5), halk oyunları (%35,9), halk müziği ile ilgili aktiviteler (%34,9), çanak-çömlek yapımı (%29,2)

ile sıra gecesi ve geleneksel sohbet toplantılarıdır (%28,8). Öğrencilerin katılma konusunda en isteksiz oldukları SOKÜM unsurları sırasıyla; bastonculuk (%94,4), sepetçilik (%93,8), geleneksel ayakkabı yapımı (%91,3), kanaviçe işlemeciliği (%90,1) ve keçe işlemeciliğidir (%89,7).

Tablo 7. Cinsiyete Göre SOKÜM Unsurlarına Yönelik Durumlarındaki Farklılıklar

Tablo 7’de gösterilen T testinin sonuçlarına göre; öğrencilerin cinsiyetlerine göre SOKÜM unsurlarına yönelik isteklilik seviyeleri arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir ($p = 0,000 < 0,05$). Ortalamalar dikkate alındığında, SOKÜM unsurları ile ilgili etkinlikler konusunda, kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre daha istekli olduklarını söylemek mümkündür. Farkındalık ve deneyim düzeyleri arasında ise bir farklılık görülemediği görülmüştür.

Tablo 8. Eğitim Durumuna Göre SOKÜM Unsurlarına Yönelik Durumlarındaki Farklılıklar

SOKÜM Unsurlarına Yönelik Durum	Eğitim Durumu		Ortalama Fark	F	p
Farkındalık	Lisansüstü	Önlisans	,19490	3,446	,033
Deneyim	Lisansüstü	Önlisans	,19060	5,124	,006
		Lisans	,19060		
İsteklilik	Önlisans	Lisans	,08912	32,293	,000
		Lisansüstü	,08912		

Tablo 8’de gösterilen ANOVA analizinin sonuçlarına göre; öğrencilerin eğitim durumlarına göre SOKÜM unsurlarına yönelik farkındalık ($p = 0,033 < 0,05$), deneyim ($p = 0,006 < 0,05$) ve isteklilik ($p = 0,000 < 0,05$) seviyeleri arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca LSD analizi neticesinde; önlisans ve lisansüstü öğrencilerinin farkındalık konusunda; lisansüstü öğrencilerle önlisans ve lisans öğrencileri arasında deneyim konusunda; önlisans öğrencileriyle lisans ve lisansüstü öğrenciler arasında isteklilik seviyesi bakımından farklılıklar olduğu görülmüştür.

Tablo 9. Gelire Göre SOKÜM Unsurlarına Yönelik Durumlarındaki Farklılıklar

SOKÜM Unsurlarına Yönelik Durum	Gelir		Ortalama Fark	F	p
Farkındalık	500TL altı	501-1000TL	-,13054	4,854	,002
		1001-1500TL	-,10727		
		1500TL üstü	-,13645		
Deneyim	500TL altı	501-1000TL	-,06971	3,608	,013
		1500TL üstü	-,12393		
İsteklilik	500TL altı	501-1000TL	,04606	3,643	,013

Tablo 9’da gösterilen ANOVA analizinin sonuçlarına göre; öğrencilerin gelir durumlarına göre SOKÜM unsurlarına yönelik farkındalık ($p = 0,002 < 0,05$), deneyim ($p = 0,013 < 0,05$) ve isteklilik ($p = 0,000 < 0,05$) seviyeleri arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca LSD analiziyle; 500TL altı gelire sahip öğrencilerle “501-1000TL”, 1001-1500TL” ve 1500TL üstü gelire sahip olan öğrenciler arasında farkındalık konusunda; 500TL altı gelire sahip öğrencilerle “501-1000TL” ve 1500TL üstü gelire sahip olan öğrenciler arasında deneyim konusunda; 500TL altı gelire sahip öğrencilerle “501-1000TL” gelire sahip olan öğrenciler arasında isteklilik konusunda farklılıklar olduğu görülmüştür.

Tablo 10. Öğrencilerin Boş Zaman Olarak Ayırabildikleri Süreye Göre SOKÜM Unsurlarına Yönelik Durumlarındaki Farklılıklar

SOKÜM Unsurlarına Yönelik Durum	Boş Zaman için Ayrılan Süre		Ortalama Fark	F	p
Farkındalık	7 saat	1 saatten az	,18673	2,689	,045
		2 saat	,15679		
	7 saatten fazla	1 saatten az	,16670		
		2 saat	,14776		
Deneyim	1 saatten az	4 saat	-,07080	2,996	,042
		5 saat	-,06903		
		7 saat	-,10135		
		7 saatten fazla	-,06038		
İsteklilik	1 saatten az	4 saat	-,07080	3,471	,031
		5 saat	-,06903		
		7 saat	-,10135		
		7 saatten fazla	-,06038		
	2 saat	7 saat	-,06484		

Öğrencilerin boş zaman olarak ayırdıkları süreye göre SOKÜM unsurlarına yönelik farkındalık ($p = 0,045 < 0,05$), deneyim ($p = 0,042 < 0,05$) ve isteklilik ($p = 0,031 < 0,05$) seviyeleri arasında

farklılıklar olduğu ANOVA ve LSD analizleriyle tespit edilmiş, Tablo 10'da gösterilmiştir. Buna göre; 7 saat zaman ayıranlarla, 1 saatten az ve 2 saat zaman ayıranlar; 7 saatten fazla zaman ayıranlarla, 1 saatten az ve 2 saat zaman ayıranlar arasında farkındalık bakımından farklılık görülmüştür. 1 saatten az zaman ayıranlarla, 4, 5, 7 ve 7 saatten fazla zaman ayıranlar arasında deneyim düzeyi bakımından farklılık olduğu belirlenmiştir. 1 saatten az zaman ayıranlarla, 4, 5, 7 ve 7 saatten fazla zaman ayıranlar; 2 saat zaman ayıranlarla, 7 saat zaman ayıranlar arasında isteklilik seviyesi bakımından farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

5. Sonuç ve Öneriler

Sanayileşmenin etkisiyle, insanların boş zamanlarında artış gözlenmekte ve günümüzde bu zamanın etkin kullanımına daha fazla özen gösterilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca artan boş zamanların özellikle geleceğimizin teminatı olarak görülen gençler tarafından doğru değerlendirilmesi için gerekli önlemlerin alınması da gerekmektedir. Özellikle turizm öğrencilerinin, SOKÜM unsurlarının yer aldığı etkinliklerle ve destinasyonlarla bağlantılı görev yapacağı da düşünüldüğünde; bu unsurlarla ilgili deneyim, farkındalık ve isteklilik düzeylerinin tespit edilmesinin son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Amaçlarından biri de SOKÜM unsurlarının boş zamanın etkili ve verimli değerlendirilmesinde ön plana çıkarılması için neler yapılabileceğini ortaya koymak olan bu araştırmanın bulguları aşağıda belirtilmiştir.

Araştırmanın evrenini, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde turizm alanında önlisans, lisans ve lisansüstü eğitimi alan yaklaşık 2000 öğrenci, örneklemini ise 496 turizm öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmaya katılanların çoğunluğunun erkek, 18-25 yaş aralığında, önlisans öğrencisi ve 500TL altında gelire sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca pek çoğunun boş zamana aktivitelerine, haftada 7 saatten fazla vakit ayırdığı belirlenmiştir.

Katılımcıların en iyi bildikleri SOKÜM unsurları; Karagöz-Hacivat, halk oyunları, halk müziği ile ilgili aktiviteler, sıra gecesi - geleneksel sohbet toplantıları ve çanak-çömlek yapımı olarak belirlenmiştir. En az bildikleri ise; sedef kakma, telkari yapımı, bastonculuk, keçe işlemeciliği ve geleneksel ayakkabı yapımı olarak tespit edilmiştir. Az bildikleri unsurların bilinir hale gelmesi için çaba sarf edilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin en fazla deneyim sahibi (izleyici veya icra eden) oldukları SOKÜM unsurlarının; halk oyunları, halk müziği ile ilgili aktiviteler, çanak-çömlek yapımı, oya ve yazma yapımı ve Karagöz-Hacivat oyunu olduğu; en az deneyime sahip oldukları unsurların ise; sedef kakma, bastonculuk, telkari, keçe işlemeciliği ve sepetçilik olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin katılma konusunda en fazla istekli oldukları unsurlar; ebru sanatı, halk oyunları, halk müziği ile ilgili aktiviteler, çanak-çömlek yapımı, sıra gecesi ve geleneksel sohbet toplantılarıdır. En isteksiz oldukları unsurlar ise; bastonculuk, sepetçilik, geleneksel ayakkabı yapımı, kanaviçe işlemeciliği ve keçe işlemeciliğidir. Bu sonuçlar, gençlerin özellikle eğlence amacıyla yapılabilecek unsurları (halk müziği ve halk oyunları gibi) boş zaman etkinliği olarak tercih ettiklerini ortaya koymuştur. En az tercih edilen unsurların, daha fazla tercih edilir hale getirilebilmesi için hem kamu kurumlarının hem üniversite kulüplerinin hem de turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin özel çaba sarf etmesi gerektiği düşünülmektedir. Zira “en az bilinen” ve “en az deneyimlenen” olarak belirlenmiş unsurlar, hem SOKÜM unsuru hem de birer zanaat alanıdır. Dolayısıyla kültürel sürdürülebilirlik açısından devamlılığının sağlanması önem arz etmektedir. Bunun yanında zanaat alanı olmaları, aynı zamanda istihdam olanağı yaratmaları anlamına da gelmektedir. Böylelikle hem gençlerin, hem de genel olarak toplumun bu uygulamalardan fayda sağlayacağı umut edilmektedir.

T testinin sonuçlarına göre; öğrencilerin cinsiyetlerine göre SOKÜM unsurlarına yönelik isteklilik seviyeleri arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Ortalamalar dikkate alındığında, SOKÜM unsurları ile ilgili etkinlikler konusunda, kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre daha istekli olduklarını söylemek mümkündür. Farkındalık ve deneyim düzeyleri arasında ise bir farklılık görülemediği. İsteklilik konusunda kadınların, erkeklere oranla daha yüksek ortalamaya sahip olmasında, kadınların sanatsal, kültürel ve estetik unsurlara daha eğilimli olmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Genel olarak toplumsal yaşamda cinsiyete has biyolojik farklılıklarla, kültürel olarak kabul edilmiş cinsiyet farklılıkları birleştirilerek, kadınların kadınsı, erkeklerin de erkeksi olmaları doğrultusunda cesaretlendirildikleri görülmektedir (Bilton et al., 1996: 205-207; Altergott and McCreehy, 1993: 152-153; Hudson, 2000: 364). Dolayısıyla kültürel ve geleneksel alışkanlıklar göz önünde bulundurulduğunda Türkiye’de, kadınların daha çocukluk çağlarında oya, kanaviçe, örgü, dikiş, ahşap ve kumaş boyama, kına geceleri vb. gibi aktivitelere teşvik edildikleri, erkek çocuklarının ise bu tür aktivitelerden özellikle uzak tutuldukları bilinmektedir. Bu alışkanlıkların kökten değiştirilmesi toplumsal düzen açısından uygun olmamakla beraber, erkek çocuklarının da kurslar ve toplantılar vasıtasıyla meddahlık, karagöz, taş işlemeciliği, çömlekçilik, çini sanatı, bakırcılık, bastonculuk, sedef kakma gibi sanatlara yönlendirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin eğitim durumlarına göre SOKÜM unsurlarına yönelik farkındalık, deneyim ve isteklilik seviyeleri arasında da farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Lisansüstü ve önlisans öğrencilerinin farkındalık konusunda; lisansüstü öğrencilerle önlisans ve lisans öğrencilerinin deneyim konusunda; önlisans öğrencileriyle lisans ve lisansüstü öğrencilerin ise isteklilik seviyesi konusunda farklılık gösterdikleri görülmüştür. Farkındalık ve deneyim konusunda, yüksek eğitim seviyesine sahip öğrencilerin, düşük eğitim seviyesindeki öğrencilerden daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre tespit edilen bu sonuçlar, Tezcan (1982: 56)’ın, eğitim seviyesi ile rekreatif etkinliklere ilgi duyma arasındaki ciddi ilişkiden bahsettiği “Sosyolojik Açıdan Boş Zamanların Değerlendirilmesi” eseriyle de uyumludur.

Öğrencilerin gelir durumlarına göre de SOKÜM unsurlarına yönelik farkındalık, deneyim ve isteklilik seviyeleri arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Farkındalık konusunda 501-1000TL, 1001-1500TL ve 1500TL üstü gelire sahip olan öğrencilerin ortalamaları, 500TL altı gelire sahip öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Deneyim konusunda 501-1000TL ve 1500TL üstü gelire sahip olan öğrencilerin ortalamaları, 500TL altı gelire sahip öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. İsteklilik konusunda ise 501-1000TL gelire sahip olan öğrencilerin ortalamaları, 500TL altı gelire sahip öğrencilerinkinden yüksek çıkmıştır. Bu sonuç, Demir ve Demir (2006: 38)’in çalışmalarıyla da uyum göstermektedir. Demir ve Demir, gelirle boş zaman aktiviteleri arasındaki ilişkiyle dikkat çektikleri çalışmalarında, özellikle belli bir harcama gerektiren boş zaman faaliyetlerine katılmanın ön koşulunun harcanabilir gelir olduğunu, bireylerin elde etmiş oldukları gelirin sadece katılabilecekleri boş zaman faaliyetinin türünü değil aynı zamanda katılım sıklığını da etkileyebileceğini belirtmişlerdir. Bu durum ile ilgili olarak özellikle üniversiteler ve yerel yönetimler tarafından düşük maliyetli kursların açılacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin boş zaman olarak ayırdıkları süreye göre SOKÜM unsurlarına yönelik farkındalık deneyim ve isteklilik seviyeleri arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Buna göre 7 saat zaman ayıranlarla, 1 saatten az ve 2 saat zaman ayıranlar; 7 saatten fazla zaman ayıranlarla, 1 saatten az ve 2 saat zaman ayıranlar arasında farkındalık bakımından farklılık görülmüştür. 1 saatten az zaman ayıranlarla, 4, 5, 7 ve 7 saatten fazla zaman ayıranlar arasında; 5 saat zaman ayıranlarla, 1 saatten az zaman ayıranlar arasında deneyim düzeyi bakımından farklılık olduğu belirlenmiştir. 1 saatten az zaman ayıranlarla, 4, 5, 7 ve 7 saatten fazla zaman ayıranlar; 2 saat zaman ayıranlarla, 7 saat zaman ayıranlar arasında isteklilik seviyesi bakımından farklılıklar olduğu görülmüştür. Ortalama farklar incelendiğinde, boş zaman için ayrılan süre arttıkça, farkındalık, deneyim ve isteklilik konularındaki ortalamaların da arttığı görülmektedir. Dolayısıyla, boş zamanın ne kadar büyük bir kısmı SOKÜM unsurlarına ayrılırsa, bu konulardaki farkındalığın, deneyimin ve istekliliğin de o kadar artacağı yorumu yapılabilir.

Bireyin kendi inisiyatifinde olması gereken bir kavram olan boş zaman, giderek boş zamanı kontrolüne almak isteyen otoritelerin eline geçmektedir. Kapitalizm ve onunla birlikte gelişen eğlence ve rekreasyon dünyası, bireyin artan boş zamanı üzerinden para kazanmanın kârlılığını keşfetmiştir. Zira tüketim faaliyeti de en fazla, bireylerin boş zamanlarında artış göstermektedir. Günümüzde boş zamanların en fazla geçirildiği mekânlar; alışveriş merkezleri, eğlence yerleri, oyun salonları, parklar, turistik bölgeler/aktiviteler vb. alanlardır. Bu alanlar, tüketim eğiliminin arttığı ve kapitalist sistemi besleyen birer araç olarak öne çıkmaktadır (Kır, 2007: 308; Aytaç, 2006: 33). Belirtilen alanlarda gerçekleştirilecek etkinlik ve faaliyetlerde SOKÜM unsurlarının yeteri kadar kullanılmasıyla, olumsuz durumun nispeten ortadan kaldırılabileceği

düşünülmektedir. Ancak burada unutulmaması gereken bir husus da SOKÜM unsurlarının, özünü kaybetmeden kullanılabilmesinin sağlanmasıdır.

Çalışmaların birçoğunda gençlerin arkadaşlarıyla vakit geçirmeyi tercih ettikleri de görülmüş, araştırmacıların gözlemlerine dayanarak da bu vakit geçirmenin genellikle cafe, kantin, bar gibi işletmelerde gerçekleştiği farkedilmiştir. Dolayısıyla özellikle bu işletmelerin içerisinde SOKÜM unsurları ile alakalı özel köşe ve ortamların hazırlanması, gençlerin bu aktivitelerden haberdar olmasını, ilgi göstermesini ve deneyimlemesini sağlayabilecektir.

Araştırmanın yalnızca Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde turizm eğitimi alan öğrenciler üzerinde yapılmış olması, çalışmanın en önemli sınırlılığıdır. Bu nedenle kültür turizminin ağırlıkta olduğu diğer destinasyonlarda da o bölgelerdeki SOKÜM unsurları göz önünde bulundurularak yeni çalışmalar yapılması, ayrıca üniversite eğitimini tamamlamış ya da hiç yüksek öğrenim görmemiş, ancak genç yaş grubuna dâhil edilebilecek turizm çalışanlarına yönelik olarak da benzer çalışmaların yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Söz konusu çalışmanın, gelecekte SOKÜM unsurlarıyla ilgili yapılacak çalışmalara yol gösterici olacağı umulmaktadır. Turizm eğitimi gören üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bu çalışmanın, ileride okul öncesi, ilköğretim ve lise öğrencileri için de yapılması planlanmaktadır.

Nitekim Kasapoğlu Akyol (2016)'un Halk Kültürü dersi 6. sınıflar öğretim programı kılavuzunda yer alan "Somut Olmayan Kültürel Miras" başlıklı ders planını temel alarak gerçekleştirdiği çalışmada da öğretmenlere, öğrencilerini SOKÜM unsurlarıyla alakalı bilinçlendirmelerinin önemi vurgulanmıştır. Bağcı (2016)'nın çalışmasında da bir toplumun devamlılığı için somut olmayan kültürel mirasın çok önemli olduğu ve eğitimin, SOKÜM unsurlarını korumada ve yaşatmada hayati öneme sahip olduğu belirtilmiştir.

Kaynakça

- Akyol Kasapoğlu, P. (2016). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Örgün Eğitime Uygulanması: Ağaraştırması (Webquest) Örneği. *Milli Folklor*, 28 (111): 125-146.
- Alteggott, Karen and Christine Cornell McCreedy. "Gender and Family Status Across the Life Course: Constraints on Five Types of Leisure". *Society and Leisure*, (1993), 16 (1): 151-180.
- Ar, Hilmi ve Sabriye Çelik Uğuz. "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Turist Rehberlerinin Rollerine Yönelik Turist Algıları Üzerine Bir Araştırma". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (2015), 8 (41): 1406-1418.
- Arslan, Hakan. "Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Tercihleri: Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2014), 40: 193-208.
- AREGEM. "Somut Olmayan Kültürel Miras". 09.04.2018 tarihinde <http://aregem.kultur.turizm.gov.tr> adresinden alındı, (tarih yok).
- Argan, Metin. *Rekreasyon Yönetimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-ofset Tesisleri, 2013.
- Aytaç, Ömer. "Tüketimcilik ve Metalaşma Kısacasında Boş Zaman". *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2006), 11 (1): 27-53.
- Bağcı, A. (2016). Gençleri Eğitme Aracı Olarak Somut Olmayan Kültürel Miras: İş Deneyimlerinden. *Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 4 (1): 85-90.
- Bahadır, Murat. "Antikçağ'dan Günümüze Boş Zaman Üzerine Bir Değerlendirme". *ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2016), 1 (2): 103-116.
- Belber, Burcu Gülsevil ve Gülhan Sözbilen. "Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarının Turistik Ürün Olarak İncelenmesi: Kapadokya Örneği". *Avrasya Bilimler Akademisi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2017), UTKM Özel Sayı: 83-102.
- Bilton, Tony, Kevin Bonnett, Pip Jones, David Skinner, Michelle Stanworth and Andrew Webster. *Introductory Sociology*, London: Mcmillian, Third Edition, 1996.

- Çelepi, Mehmet Surur. Somut Olmayan Kültürel Miras ve Üniversite Gençliği. *Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2016), 3 (3): 15-35.
- Çevik, Samet ve Melahat Yıldırım Saçılık. "Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarının Yenilikçi Turizm Ürünlerine Dönüştürülmesi: Bir Örnek Olay İncelemesi". *The Journal of Academic Social Science Studies*, (2016): 331-341.
- Güçlü, Mustafa. "Gençlik Döneminde Boş Zaman Faaliyetlerinin Yeri ve Önemi". *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, (2013), 1 (1): 158-169.
- Hudson, Simon. "The Segmentation of Potential Tourists: Constraint Differences between Men and Women". *Journal of Travel Research*, (May 1, 2000), 38 (4): 363-368.
- Kır, İbrahim. "Yüksek Öğretim Gençliğinin Boş Zaman Etkinlikleri: KSÜ Örneği". *Fırat Üniversitesi Sosyol Bilimler Dergisi*, (2007), 17 (2): 307-328.
- George, Darren and Poul Mallery. *IBM SPSS Statistics 23 Step by Step. A Simple Guide and Reference*. New York: Routledge, Fourteenth, 2016.
- Mansuroğlu, Sibel. "Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Serbest Zaman Özellikleri ve Dış Mekan Rekreasyon Eğilimlerinin Belirlenmesi". *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, (2002), 15 (2): 53-62.
- Oğuz, Öcal. *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?*. Ankara: Geleneksel Yayıncılık. 2009.
- Oğuz, Öcal. "Terim Olarak Somut Olmayan Kültürel Miras". *Milli Folklor*, 100 (Kış 2013): 5-13.
- Pekin, Faruk. *Çözüm: Kültür Turizmi-Kültür ve Turizm Politikaları*. İstanbul: İletişim Yayınları Başvuru Dizisi, 2011.
- Sabbağ, Çiğdem ve Elif Aksoy. "Üniversite Öğrencileri ve Çalışanların Boş Zaman Etkinlikleri: Adıyaman Örneği". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2011), 3 (4): 10-23.
- Süzer, Melda. "Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2000), 8: 123-133.
- Temir, Özgü ve Bülent Gürbüz. "Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Önündeki Engellerin İncelenmesi", (ss. 1040-1045), 12-15 Nisan, Antalya: 1. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, 2012.
- Tezcan, Mahmut. *Sosyolojik Açından Boş Zamanların Değerlendirilmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 1982.

Research Article

**Turizm Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinlikleri İçerisinde Somut Olmayan
Kültürel Miras (Soküm) Unsurlarının Yeri**

*The Position Of Intangible Cultural Heritage Elements (Sokum) in Leisure Time
Activities Of Tourism Students*

<p>Burcu Gülsevil BELBER Doktor Öğretim Üyesi, Nevşehir HBV Üniversitesi Turizm Fakültesi bbelber@nevsehir.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-7586-4407</p>	<p>Gülhan SÖZBİLEN Öğretim Görevlisi, Nevşehir HBV Üniversitesi ÜSET MYO gulhansozbilen@nevsehir.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-6020-453X</p>
---	--

EXTENSIVE SUMMARY

Introduction

Participation of individuals in leisure activities contributes positively being more energetic while perform their professional, familial and social responsibilities. In order to ensure that the measures to increase these contributions are taken by enterprises and local authorities, it is necessary to determine which activities the individuals participate in or want to participate. Leisure activities which are basketry, the art of çini making, painting, handicraft, sculpture, wood carving, stone carving, theater, folk dances, regard as the elements of SOKUM at the same time. It's considered that it is important for university students to take part in activities related to SOKUM elements. Especially when considering the fact that tourism students will take charge in the activities and destinations related to the SOKUM elements, the importance of their experience and awareness on these elements emerges.

Methods

As a result of the literature review, the studies showed that the young people who are studying in the university have spent their leisure time with more passive activities. It is also observed that the level of participation in cultural activities is quite low. In previous studies, it has been observed that the location of SOKUM elements within the activities of the young people to evaluate their leisure time has not been investigated.

For this reason, the aim of this study is tried to be determined the awareness, experience and willingness levels of the students in the leisure activities in which they participate. Moreover, it has been tried to detect whether there is any difference between the associate, undergraduate and graduate tourism students. Furthermore, based on the results of the research, it is aimed to make suggestions on what can be made to increase students' awareness and participation in activities related to SOKUM elements.

Questionnaires were collected by face to face survey method that one of the primary data collection methods. Due to the possibility of incorrect and incomplete answers to the questionnaires, more questionnaires were applied than the number calculated by the formula. From the survey conducted with 560 people, inconsistent and incomplete questionnaires were removed and the remaining 496 questionnaires were analyzed.

So as to determine the awareness, experience and willingness levels of the participants the averages were taken. ANOVA analysis was used to determine the awareness-experience-

willingness level differences among students at different levels of education. The demographic characteristics of the participants were determined by frequency distributions.

The questionnaire consists of four parts. The first part is intended to determine the demographic characteristics of the students. The second part is concerned with awareness, the third part is concerned with experience, and the fourth part is about willingness.

"Information scale about awareness" was prepared like that 1: I don't know at all, 2: I know a little, 3: well know.

"Information scale about experience" was prepared like that 1: I have never participated, 2: I have participated several times, 3: I have participated many times.

In the last part of the survey, SOKUM elements which can be realized in Nevşehir are listed and asked which of these elements they would like to participate.

Results

It was determined that the majority of the participants were male, between the ages of 18-25, with associate degree student and income under 500TL. It was also determined that many of them attend to leisure activities more than 7 hours a week.

The most well-known SOKUM elements of the participants are; Karagöz-Hacivat, folk dances, folk music activities, traditional sohbet meetings and pottery making were determined. The least they know is; mother of pearl inlaid, filigree making, cane making, felt making and traditional shoe making.

Folk dances, folk music activities, pottery making, needlepoint making and Karagöz-Hacivat are SOKUM elements which are most experienced of students. The least experienced ones are; mother of pearl inlaid, cane making, filigree, felt making and basketry. Students are most willing to participate that ebru art, folk dances, folk music activities, pottery making and traditional sohbet meetings. The most unwillingness elements of students are; cane making, basketry, traditional shoe making, cross stitch making and felt making.

In addition, it was determined that there were differences between the students' willingness levels according to their gender. Considering the averages, it is possible to say that female participants are more willing to participate in activities related to SOKUM elements than male participants. There was no difference between awareness and experience levels.

According to the education level of students, there were also differences between the awareness, experience and willingness levels about SOKUM elements. It is seen that postgraduate and associate degree students differ in awareness. It is determined differ in their experience that postgraduate students with associate degree and undergraduate students. It was seen that there was a difference in the level of willingness of undergraduate and postgraduate students with associate degree students. It has been determined that students with higher education level have higher averages than low education students in terms of awareness and experience.

According to the income level of the students, differences between the awareness, experience and willingness levels were determined. In addition, according to the allocated time for leisure activities by the students, there are differences between awareness and experience and willingness levels related to the SOKUM elements.

Conclusion

The least known of the participants is the SOKUM elements; mother of pearl inlay, cane making, filigree, felt making and traditional shoe making. It is considered important to make efforts to become these elements known.

It has been revealed that young people prefer SOKUM elements (such as folk music and folk dances) which have densely entertainment content as leisure activity. It is considered that both public institutions, university clubs and the enterprises operating in the tourism sector should make special efforts in order to make the less preferred elements more preferable. Because, least known and least experienced elements are both SOKUM elements and a craft area. Therefore, it is important to ensure

continuity in terms of cultural sustainability. Besides, being a craft area also means creating employment opportunities. Thus, it is hoped that both youth and society in general will benefit from these practices.

Women have a higher average of willingness than males due to women are more prone to artistic, cultural and aesthetic factors. Women are known to be encouraged to activities such as needlepoint, knitting, sewing, wood and fabric painting, henna night in Turkey. It is known that boys are especially away from such activities. Although it is not appropriate to change these habits radically in terms of social order but it is thought that it will be beneficial to direct the boys to the arts through courses and meetings such as arts of meddah, karagöz, stonework, pottery, çini-making, coppersmith, cane making and mother of pearl inlaid.

According to the income level of the students, differences between the awareness, experience and willingness levels were determined. The income of individuals will affect both the type of leisure activity they can participate and the frequency of participation. For this reason, it is appropriate to open low-cost courses by universities and local governments.

It is hoped that the mentioned study will guide the studies on the elements of SOKUM in the future. It is planned that this study will be done for preschool, primary school and high school students in the future. Because education is vital importance in sustainability and preserving of the SOKUM elements